

ל ז כ ר ה ט ל ד ב ו ר ה

שלשום בגאלה חזרתנו דבורה מיטוריה והיום אנחנו מלווים אותה בדוכה האחרונה. תם המאבק המר והזואש, אשר תוצאותיו היו ידועות לכל מראש, גם לתולה עצמה. בגבורה עמדה בו, עז לשלבו האחרונים, כאשר יד הרופאים, האחיות והחברות הרבות שטפלו בה במסירותו, קצרה מלהושיע.

דבורה הלכה לעולמה והותירה אחריה חלל גדול וריק, בו ירחפו הכאב והגעגועים של בני המשפחה והזכרונות - אשר רק יחריפו את תחושת האבדה. טלטולים רבים וחוויות קשות נפלו בחלקה של דבורה עד הגיעה למעין-צבי לפני הולדתה למעלה מ-40 שנה. היא בולדה בעיר קטנה בשלזיה, שהיתה אז עוד חלק של גרמניה. אבל לאחר עלות הנאצים לשלטון בגאלה המשפחה לעבר לברלין.

בתחילת מלחמת העולם השנייה יצאה הנערה הצעירה, אשר אז כבר היתה חברה בתנועת "המכבי הצעיר", להכשרה. מאוחר יותר הוגלו הנוריה לטרזיאבשטט (טרזין). גרעין ההכשרה החליט, שאלה אשר הנוריהם מועבדים לשם, יכולים להצטרף אליהם. היא שהתה במחנה כמעט שבתיים ובתום התקופה הזו נשלחה עם הנוריה לאושוויץ. בהחקר הצבא הגרמני למחנה המוות, פיבו הגרמנים בחפזון את המחנה והצעידו את שרידי העצירים ב"מצעד המוות" הידוע לשמצה למאוטהאוזן.

דבורה היתה בין אלה אשר הגיעו למחנה הזה, כי רק אנשים בעלי חוטן גופני ונפשי יכלו להוזיק מעמד במצעד האיוה. אחרי השחרור בדזה עם כמה חבורות לרוחבה של אירופה עד שהגיעה לפרנקפורט ומשם לאנטורפן. מכאן הפליגה באנית המעפילים "תל חי".

כך בלחה דבורה את שנות בעוריה באירופה, תקופת החיים בה מתרובים האופקים ונפתח העולם לבני גילה בארצות אחרות בתנאים בורמליים. אך עולמה, כמו עולמו של יתר הנוער היהודי הצטמק למימדים של קרון רכבת או של מרחב המוויה הזוטר בין גדרות התיל של מחנה רכוז. אם אחרי כל אלה באה אליבו אופטימית ותאבת חיים - די בעובדות אלה שיעידו על תכונותיה ואופייה החזק.

בעתליה, שם היוה כלואה עם חבריה לגרעין המעפילים, גרעין בוכבולד, החליטה להפרד מהם ולהצטרף לקבוצה. היא הביבה שאם ברצונה לבנות חיים חדשים, מוטב לה לעזוב את קבוצת חבריה, אשר אחז הקשרים החזקים ביניהם, הם זכרונות העבר האיום.

בנואה לכאן עוררה וטומת לב: צעירה רצינית, יפהפיה, שלא בחלה בנות עבודה וידעה לבצעה על הצד הטוב ביותר. ברבות הימים בבחה כאן את ביתה, קן משפחתי חם. היא, כאמ' ורעה עצבה אותו, יונכן בהשפעת בית הנוריה שאבד, או אולי כתגובת-נגד לשנות התוהו בעברה, כי הנקיון והסדר היו לה חשובים ביותר.

3./.

לכל דבר מקומו מסווג, לכל פעולה הזמן והמונאים. כזה היה גם יחסה לעבודה.
דבורה שהיתה פועלת מצוייבת, ידעה רק לבצע מלאכה טובה ומשלמת, ללא פשרות.
ישרה המבטי לא בתן לה לבהג אחרת, קשה היה לה לשאת תופעות של רשלנות ואי-
סדר.

במשך השנים עבדה בעיקר במטבח, בגן הירק ובבדי. ביחוד אהבה את העבודה בשדה
והיתה בין המועטות אשר התמידו שנים בענפים החקלאיים והיתה אף מעמודי התווך
בהם. כאשר בעבודה מהם עברה לעבודה במוספרה, בה התבלטה בכשרונה ובתבונה מפיה.

בדמה-היה, שטובת הסבל לא השאירו בה את רישומם ורק לעתים רחוקות היו רמזים
שיש דברים אשר היוזיקה או בצרה עסוק בלבה. אבל כשנדרשה מדי פעם לבוא לבדיקה
רפואית, בסנה טוב ושוב להתחמק. האם זה היה מתוך גישה פטליסטית או שמא הד
עמום לאותם הזכרונות, שהזכירו שבדיקה כזאת יכולה להיות גזר-דין המוביל רק
לכוון אחד ?

מנהג אחד של דבורה זכור לרבים. לפני כל הלוריה או אזכרה היתה מותרוצת בכל
המשק כדי לאסוף את הפרחים היפים ביותר לזר גדול על מנת להזיחו על קנרות
הנפטרים, כאילו רצתה לומר בכך : "ובי יודעת שהפרחים יקמלו מהר, כפי שאחם
קמלתם בטרם ענו. אך הם סמל וזכרון לנט, כאשר התהלכתם במלא פריחתכם ביבינו
- בעימים וטובים למראה!"

עתה אחרי לכוון, דבורה, בשתדל להמשיך בצוהג זה, דווקא לכבודך, טכה במשכת
אל הפרחים כסמל היופי.

יהא זכרך ברוך !

דברים שנאמרו ע"י הקבר ע"י יחיאל גולדבך

* * * * *

אנו בפרדים בשעת בין הערביים מאשה, חברה, שהיתה תמיד בקודת אור לכולנו. דבורה גולן בטאה באישיותה את הטוב והיפה בחברה הישראלית. היא היתה צבועה באופיה, התרחקה מזרקורי התהילה ואהבה לבחון את הדברים מתוך הצל של הבית, המשפחה והקבוץ.

דבורה היתה אנו למופת. על כך יעידו בודאי בני משפחתה הקרובים. דבורה האמינה ברעיון הקבוצי - בקבוצה - בכללי השיתוף והעזרה ההדדית - אחר למען כולט וכולט למען אחד. דבורה האמינה במושגים מאין חשבים מהם בחברה: יושר אישי, כבוד, ללא תככים, ללא הצטעצעות, ללא כוהל וטרק. אם חשבה לשבח - שיבחה. אם חשבה לבקר - בקרה.

כאשר יהודה טיט הכנת ארוע גדול מטעם התבועה למען א"י ורציית לראות מה באמת חושב הצבור על וזרוע - איך הוא משתקף בפני הרבים - פניתי תמיד אליה. ידעתי שכאן אקבל חשובה רצינית ישרה, עבייבת, בלי הגזמות ועם בקורת, כאשר זו מחוייבת המציאות. לא דברי שבת וטאלה לא מגיעים ולא דברי תוכחה ובקורת כשאלה לא מגיעים. האיזון הפשי שלה, כושר ההתאפקות, הרצינות הט שאפיינו אותה כדרך חיים.

דבורה שייכת לדור שיזע את השואה האיומה במולדת עמו. על בשרה חזתה את מוראות המלחמה. כבערה, נמעה עברה את כל מדורי הגהיזום, את החופת מוש.

אך העבר הקודר הזכיר לא שיבה את האופטימיות שלה, את אהבת האדם שבמוכה, את הנאמנות לעם, למולדת החדשה, לאדמת הארץ, עימם היה לה קשר בל ינותק. דבורה נולדה מחדש בארץ ישראל, בקבוץ ובכל פינה בה דרכו רגליה. והזדה השכיח את העבר. הצבע הודרני היה הגרון האמיתי של חייה.

היו גם כאן רגעים קשים מאוד. היתה גם כאן בקורת והיר גם כאן ספקות - כמו לכולנו. אבל כל אלה בתבטלו בפני האופק הבהיר שתמיד ראתה. האופטימיות היתה חלק מהותי מאורח מחשבתה וחייה.

ומן הכלל אל הפרט: אבי נפרד ממך דבורה, לאחר חבורת שבועה בשנים האחרונות ונחהדקה מדי ערב בערב כשהייתי מתקשר לשותפי לדרך, ליהודה, הצלחתי להחליף תמיד כמה משפטים בטלפון. בפגשנו בקבוץ ובארועי התבועה. עקבתי אחר הרגעים היפים עם יהודה ולזאבון ליבי גם אחר הקצעים הקשים של מחלתך. מעולם לא איבדת את קור רוחך והתנהגותך בעת שהתיסרת, עמדה תמיד לבגד עיבי כסמל לעוז רוח ולכוח ההתאפקות. אבי נפרד ממך דבורה, בצער ובכאב ממשי.

בדאבון הלב תמיד אזכור את דמותך האצילה. רוחך תמשיך ללוות את יהודה, את הילדים, את המשפחה, את הקבוץ ואת החברים בכל אשר בלך.

תהי בשמתך צרור צרור החיים.

מיכה ליבדנשטראוס

בשם התבועה למען ארץ ישראל טובה.

18.11.1988

יומן הקבוצה מעין צבי מס' 1697 - 4 -